1874 г.

ᲬᲔᲚᲘᲬᲐᲓᲘ ᲛᲔᲪᲮᲠᲔ.—№ 454

ᲙᲐᲠᲐᲡᲙᲔᲕᲘ, 20 ᲓᲔᲙᲔᲛᲑᲔᲠᲘ, 1874.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ᲒᲐᲖᲔᲗᲘᲡ ᲤᲐᲡᲘ

ᲒᲐᲖᲒᲖᲐᲕᲜᲘᲗ: ერთი წლითი—ექვსი მან., ნახევარი წლით—სამი მან., სამი თვით—ერთი მან. და ხუთმეტი შაური, ერთი თვით—სამი აბაზი.

წერილები ამ ადრესით უნდა გამოგზავნონ:
Въ Тифлисъ, въ редакцію газеты „ДРОЭБА“.

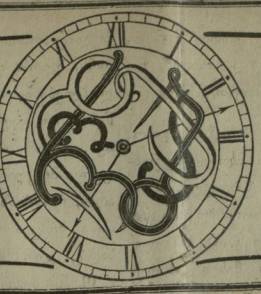

ᲮᲔᲚᲘᲡ-ᲛᲝᲬᲔᲠᲐ

ᲗᲤᲘᲚᲘᲡᲨᲘ: ᲒᲐᲖᲔᲗᲘᲡ „ᲓᲠᲝᲔᲑᲘᲡ“ კანტორაში
ᲭᲣᲗᲐᲘᲡᲨᲘ: ᲐᲜᲢ. ᲚᲝᲠᲗᲙᲘᲤᲐᲜᲘᲫᲘᲡ ᲑᲘᲑᲚᲘᲝᲗᲔᲙᲐᲨᲘ.

ᲬᲘᲜᲐᲨᲔᲛᲓᲔᲒᲘ ᲛᲘᲛᲓᲘᲜᲐᲠᲔ:
Въ Тифлисъ, въ контору газеты „ДРОЭБА“.

რედაქცია: ძველი ინსტიტუტის ქუჩაზედ, სოლომონ მირიმანოვის სახლებში.

კანტორა: Ივანოვის ბიბლიოთეკაში, სასახლის მეიდანზე, შაბურიოვის სახლებში.

ᲒᲐᲖᲔᲗᲘᲡ „ᲓᲠᲝᲔᲑᲘᲡ“ ᲒᲐᲛᲝᲪᲔᲛᲐᲖᲔ 1875 ᲬᲔᲚᲡ.

ᲛᲝᲛᲐᲕᲐᲚᲡ ᲬᲔᲚᲡ ᲒᲐᲖᲔᲗᲘ

„ᲓᲠᲝᲔᲑᲐ“

ᲙᲘᲠᲘᲠᲐᲨᲘ ᲡᲐᲛᲯᲔᲠ ᲒᲐᲛᲝᲪᲔᲐ

ᲙᲘᲠᲘᲠᲐᲜᲑᲘᲗ, ᲝᲗᲮᲨᲐᲑᲐᲗᲝᲑᲘᲗ და ᲞᲐᲠᲐᲡᲙᲔᲕᲝᲑᲘᲗ. ᲒᲐᲖᲔᲗᲘᲡ ᲤᲝᲠᲛᲐᲢᲘ ᲪᲝᲢᲐᲗᲘ ᲔᲮᲚᲐᲜᲓᲔᲚᲖᲔ ᲣᲤᲠᲝ ᲞᲐᲢᲐᲠᲐ ᲘᲥᲜᲔᲑᲐ.

ᲒᲐᲖᲔᲗᲘᲡ ᲤᲐᲡᲘ:

ᲬᲔᲚᲘᲬᲐᲓᲨᲘ გაგზავნით და გაუგზავნელად	8 მან.
ᲜᲐᲮᲔᲕᲐᲠ ᲬᲔᲚᲘᲬᲐᲓᲨᲘ	4 მან. და ათი შაური
ᲔᲠᲗᲘᲡ ᲗᲕᲘᲡ.	1 მან.

ᲮᲔᲚᲘᲡ-ᲛᲝᲬᲔᲠᲐ

მიიღება ᲗᲤᲘᲚᲘᲡᲨᲘ: „დროების“ რედაქციის კანტორაში, მელიქიშვილის სტამბაში (ბანოვის ქუჩაზე), ᲭᲣᲗᲐᲘᲡᲨᲘ: ᲐᲜᲢ. ᲚᲝᲠᲗᲙᲘᲤᲐᲜᲘᲫᲘᲡ ᲑᲘᲑᲚᲘᲝᲗᲔᲙᲐᲨᲘ და ᲖᲐᲥᲐᲠᲘᲐ ᲭᲘᲜᲨᲕᲘᲚᲘᲗᲐᲜ, (სასულიერო სასწავლებელში) ᲨᲝᲗᲝᲡ—ᲖᲣᲠᲐᲑ ᲐᲠᲐᲣᲠᲝᲕᲘᲗᲐᲜ, ᲒᲝᲠᲡ—ᲡᲝᲤᲝᲠᲝᲛ ᲛᲒᲐᲚᲝᲛᲝᲕᲚᲘᲗᲐᲜ (სას. სასწავლებელში), ᲔᲕᲘᲠᲘᲚᲐᲨᲘ—Მ. Დ. ᲩᲐᲛᲑᲐᲨᲘᲫᲘᲡᲗᲐᲜ. ᲐᲮᲐᲚ-ᲡᲔᲜᲐᲥᲘ — ᲜᲘᲙ. ᲓᲒᲘᲜᲣᲐᲫᲘᲡᲗᲐᲜ და ᲐᲚᲔᲥ. ᲘᲝᲡᲔᲚᲘᲐᲜᲗᲐᲜ, ᲖᲣᲒᲓᲘᲓᲘ—ᲐᲚᲔᲥ. ᲩᲘᲙᲝᲕᲘᲫᲘᲡᲗᲐᲜ, ᲮᲝᲜᲘ—ᲘᲒ. ᲯᲐᲜᲘᲐᲜᲗᲐᲜ და ᲒᲘᲝᲠ�გᲘ ᲩᲘᲥᲝᲕᲐᲜᲗᲐᲜ, ᲝᲜᲘ—ᲐᲚᲔᲥ. ᲤᲣᲚᲣᲙᲘᲫᲘᲡᲗᲐᲜ, ᲙᲣᲚᲐᲨᲘ—ᲠᲝᲖᲘᲢ. ᲛᲐᲠᲓ. ᲛᲘᲥᲔᲚᲐᲫᲘᲡᲗᲐᲜ, ᲡᲘᲝᲜᲐᲚᲘ—ᲚᲔᲕᲐᲜ ᲯᲐᲜᲓᲘᲔᲠᲗᲗᲐᲜ, ᲗᲔᲚᲐᲕᲘ—ᲘᲝᲡᲔᲤ ᲐᲚᲔᲥ. ᲡᲣᲚᲗᲐᲜᲝᲕᲘᲗᲐᲜ, ᲐᲕᲐᲠᲔᲚᲘ—ᲛᲘᲮ. ᲐᲜᲓᲠᲝᲜᲘᲙᲐᲨᲕᲘᲚᲘᲗᲐᲜ, ᲐᲮᲐᲚ-ᲘᲔᲚᲘ, — ᲜᲘᲙ. ᲛᲔᲡᲮᲘᲔᲕᲘᲗᲐᲜ და ᲐᲜᲜᲐ ᲛᲣᲡᲮᲔᲚᲝᲕᲘᲡᲘᲡᲗᲐᲜ, ᲝᲖᲣᲠᲒᲔᲗᲘᲡ — ᲐᲜᲢ. ᲜᲐᲙᲐᲨᲘᲫᲘᲡᲗᲐᲜ.

ᲐᲛᲐᲡ გარდა ქალაქს გარეშე მცხოვრებთა პირ დაპირ რედაქციაში შეუძლიანთ თავიანთი მოთხოვნილების გამოგზავნა, ამ ადრესით:

Въ Тифлисъ. Въ редакцію газеты „Дроэба“

ᲨᲘᲜᲐᲐᲠᲡᲘ:

ᲒᲐᲖᲔᲗᲘᲡ „ᲓᲠᲝᲔᲑᲘᲡ“ გამოცემაზე 1875 წელს. რედაქციისაგან, განცხადება კალენდრის გამოსულაზე.—ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝ: ქართული სახელმძღვანელოები.— წერილი ამბები,„ —ᲓᲠᲝᲔᲑᲘᲡ“ კორრესპონდენცია: ᲑᲝᲠᲯᲝᲛᲘ. — ᲨᲘᲠᲐᲜᲘᲡ უფხო�ᲛᲘ — ᲠᲣᲡᲔᲗᲘ. — წერილ იამბები, — ᲣᲪᲮᲝ ᲥᲕᲔᲧᲜᲔᲑᲘ: საფრანგეთი, — ᲑᲠᲐᲖᲘᲚᲘᲐ, — ᲘᲢᲐᲚᲘᲐ. — ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝᲡ ᲪᲮᲝᲠᲔᲑᲘᲗᲐᲜ: ᲓᲐᲕᲘᲗᲘ ᲮᲝᲚᲚᲐᲜᲘᲡ მეფობა ქართლ-კახეთში. — ᲘᲡᲢᲝᲠᲘᲣᲚᲘ ᲜᲘᲣᲗᲘ.— ᲡᲐᲛᲐᲠᲗᲐᲚᲘ: Თ. ᲙᲘᲙᲝᲡ ᲩᲮᲚᲣᲐᲕᲨᲕᲘᲚᲘᲡᲐ და იმის ცოლის საქმე.—ᲜᲐᲠᲔᲕᲘ. ᲒᲐᲜᲪᲮᲐᲓᲔᲑᲘᲜᲘ.

ᲠᲔᲓᲐᲥᲪᲘᲘᲡᲐᲒᲐᲜ

ᲔᲡ ᲜᲝᲛᲔᲠᲘ „ᲓᲠᲝᲔᲑᲘᲡᲐ“ ამ წლის უკანასკნელი ნომერია. ᲐᲛᲘᲡ ᲖᲝᲛᲝᲗ დაბეჭდილის განცხადებიდამ შეიტყობთ, რომ მომავალ, 1875, წელს ჩვენი გაზეთი კვირაში სამჯერ გამოვა; ᲐᲮᲐᲚᲘ ᲤᲝᲠᲛᲐᲢᲘᲗ ᲞᲘᲠᲕᲔᲚᲘ ᲜᲝᲛᲔᲠᲘᲡ გამოცემა ცოტა მომეტებულ დროსა და შრომას თხოულობს; ამის გამო, იმედი გვაქვს, მკითხველი მოგვეტევებს, რომ ამ წლის ერთ ნომერს ეაკლებთ.

მომავალი წლის პირველი ნომრით ჩვენს მკითხველებს ახალ წელიწადს მოფოლოცავთ.

ჩვენს მომავალს ხელის-მომწერლებს უმორჩილესად ესთხოვთ, რომ რაც შეიძლება დაუჩქარონ თავიანთი მოთხოვნილების გამოგზავნა, გაზეთის დაბარების თაობაზე. ᲔᲡ ᲐᲣᲪᲚᲔᲚᲒᲚᲔᲚᲐᲓ საჭიროა როგორც რედაქციისათვის, რადგან დაბეჭდილი ადრესები უნდა დაამზადოს, აგრეთვე თვითონ ხელის-მომწერლებისთვისაც, რომელთაც უეჭველია, ᲰᲡᲣᲠᲗ, რომ გაზეთი თავის დროზე და ᲑᲔᲯᲘᲗᲐᲓ მიუვიდეს.

ᲕᲘᲜᲪ ახალ წლამდი ვერ მოასწრობს გაზეთის დაბარებას, იმათ ყველა გამოსული ᲜᲝᲛᲔᲠᲔᲑᲘ ერთად მოუვათ.

ᲛᲝᲛᲐᲕᲐᲚᲡ ᲙᲘᲠᲘᲠᲐᲨᲘ ᲒᲐᲛᲝᲪᲔᲐ

ᲣᲤᲠᲝ ᲕᲠᲪᲔᲚᲘ

„ᲓᲠᲝᲔᲑᲘᲡ ᲙᲐᲚᲔᲜᲓᲐᲠᲘ“

ქართველებისა, სომეხებისა და ფრანგებისათვის შედგენილი და გამოცემული „ᲓᲠᲝᲔᲑᲘᲡ“ რედაქციისაგან

ᲒᲐᲘᲡᲧᲘᲓᲔᲑᲐ: ᲗᲤᲘᲚᲘᲡᲨᲘ—მართლოვის წიგნის მაღაზიაში და აგრეთვე სხვა ჩვენ ქალაქებში და უფზდებში.

ᲤᲐᲡᲘ ᲔᲥᲕᲡᲘ ᲨᲐᲣᲠᲘ.

ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝ

ᲥᲐᲠᲗᲣᲚᲘ ᲡᲐᲮᲔᲚᲛᲫᲦᲕᲐᲜᲔᲚᲝᲔᲑᲘ

ᲐᲛ წლის „დროების“ უკანასკნელ ნომერში ურიგო არ იქნება, წარუდგენოთ მკითხველს ანგარიში ერთი ისეთი საქმისა, რომელსაც ჩვენს სახალხო განათლებაზე დაახლოებითი კავშირი აქვს. ᲩᲕᲔᲜ ᲕᲐᲛᲑᲝᲗᲗ ქართულს ენაზე და ქართული შკოლებისათვის სახელმძღვანელოების გამოცემის თაობაზე.

მკითხველს ეხსომება, რომ თითქმის წელიწადზე მეტია, რაც უფ. სტ. ᲖᲐᲠᲐᲤᲝᲜᲝᲛᲐ ჩვენს გაზეთში გამოაცხადა, რომ, ᲕᲘᲜᲪ ჩვენი სახალხო შკოლებისათვის სახელმძღვანელოებს შეადგენს, ოც თუმანს პრემიას მიიღესო. და ამას გარდა შედგენილ სახელმძღვანელოებს ჩემის ხარჯით გამოვცემო. ᲔᲡ საქმე უფ. ᲖᲐᲠᲐᲤᲝᲜᲝᲛᲐ „დროების“ რედაქციას მიანდო, რომელსაც ამ გვარად კომისიის შედგენა უნდა ეკისრნა. ᲔᲡ კომისია პრემიაზე წარმოდგენილ სახელმძღვანელოებს გადახედავდა და გადაწყვეტდა: ღირსია ეს სახელმძღვანელო პრემიისა და გამოცემისა თუ არა. ᲓᲐᲡᲐᲩᲣᲥᲠᲔᲑᲣᲚᲘ სახელმძღვანელოების გამოცემაც თვითონ „დროების“ რედაქციას აქვს მინდობილი.

ᲗᲣ ჩვენ ᲑᲔᲕᲠᲘ არ გვიყვირია, ეს იმას კი არ ამტკიცებს, რომ „დროებისაგან“ ამორჩეული და ექვსი კაცისაგან შემდგარი კომისია უსაქმოთ იყო.

მას აქეთ ექვსი სახელმძღვანელო იყო წარმოდგენილი „დროების“ რედაქციაში:

1) საეკლესიო ისტორია საქართველოსი,

2) შემოკლებული კრება (ენციკლოპედიური) ყველა სახელმძღვანელოებისა,

3) ᲘᲡᲢᲝᲠᲘᲣᲚᲘ ᲡᲣᲠᲐᲗᲔᲑᲘ—ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝᲡᲘ,

4) „ᲡᲐᲣᲛᲐᲬᲕᲘᲚᲝ ᲙᲝᲜᲐ“ ანუ პირველ-დაწყებითი მოთხრობანი ბუნების მეცნიერებიდამ,

5) სახალხო შკოლის არითმეტიკა და

6) კიდევ მეორე არითმეტიკას კომისია ამ დღეებში მიიღის.

ᲐᲛ თხზულებებიდამ კომისიამ ჯერ-ჯერობით მხოლოთ ერთი წიგნი იცნა უფ. ᲖᲐᲠᲐᲤᲝᲜᲝᲛᲘᲡ პრემიის ღირსად; ეს არის „საუმაწვილო კონა“ უფ. Ი. ᲒᲝᲒᲒᲐᲨᲕᲘᲚᲘᲡ, რომელიც კიდეც დაიბეჭდა და ამ დღეებში გამოვა.

ᲓᲐᲜᲐᲠᲩᲔᲜᲘ ᲨᲠᲝᲛᲘᲡ თაობაზე კომისიამ შემდეგი გადაწყვეტილება დადო:

„საეკლესიო ისტორია საქართველოსი“ დაუბრუნდ ავტორს ზოგიერთი ნაკლულევანების გასასწორებელად;

„შემოკლებული კრება სახელმძღვანელოთა“ შკოლებში გამოუსადეგარ წიგნად დაინახა და ავტორს დაუბრუნა;

„ᲘᲡᲢᲝᲠᲘᲣᲚᲘ ᲡᲣᲠᲐᲗᲔᲑᲨᲘ“ ზოგიერთი სტატიები მოიწონა და ზოგი არა. ᲐᲕᲢᲝᲠᲡ დაუბრუნეს დაწუნებული სტატიების მაგიერად, სხვა ამბების შესადგენად;

„სახალხო არითმეტიკა“ კომისიას დიდი ხანი არ არის, რაც მოუვიდა და ამის გამო ჯერ, ამ სახელმძღვანელოს თაობაზე, თავის განჩინება არ დაუდგენია.

ᲐᲛ ნაირად ჩვენ ვხედავთ, რომ ერთი წლისა და ნახევრის განმავლობაში კომისიას ექვსი სახალხო სახელმძღვანელო ჰქონდა ხელში გადასახედავად. ᲐᲛᲐᲗᲨᲘ მეტი თუ არა, უეჭველია, ორი ან სამი მაინც გამოდგება და პრემიისა და გამოცემის ღირსი შეიქნება.

ᲗᲣ შემდეგშიაც ამნაირადვე წავიდა ეს საქმე, სრული იმედი უნდა ეიქონიოთ, რომ ორი-სამი, ᲞᲔᲕᲠᲘ ოთხი წლის განმავლობაში ჩვენს სახალხო შკოლებს ყველა საჭირო სახელმძღვანელოები ექნება.

ᲛᲐᲨᲘᲜ იმ პირთა, რომელნიც მიზეზს პოულობენ და ამბობენ, რომ ქართულს ენაზე სწავლა არ შეიძლებაო, რადგან ამ ენაზე სახალხო შკოლებისათვის სახელმძღვანელოები არ არისო, მაშინ იმ პირთა ამის თქმის უფლება აღარ ექნებათ...

Ს. მესხი

„ᲛᲝᲡᲙᲝᲕᲘᲡ ᲕᲣᲬᲧᲔᲑᲔᲑᲨᲘ“ პეტერბურღიდამ მიღებული დეპეშა დაბეჭდილი, რომელიც გვატყობინებს, უმაღლესი ბრძანება არისო, რომ ᲙᲐᲕᲙᲐᲡᲘᲡ ᲐᲥᲔᲗᲐ მხარეში ახალი ქალაქის წესდება თან და თან და საჭიროების დახედვით უნდა დაწესდესო.

* * *

ᲐᲥᲐᲣᲠᲡ ᲢᲔᲮᲜᲘᲙᲣᲠ ᲡᲐᲖᲝ�გᲐᲓᲝᲔᲑᲐᲡ მთავრობასთან აზრი წარუდგენია, რომ ᲙᲐᲕᲙᲐᲡᲘᲐᲨᲘ გაამწესონ არხების გამყვანის მცოდნე პირები.

* * *

ᲡᲐᲮᲘᲜᲝᲛᲓᲐᲛ გვწერენ, რომ ერთმა ყმაწვილმა კაცმა ამას წინათ სოფ. ᲗᲐᲜᲡ შკოლა გახსნაო და ᲐᲛ შკოლაში ეხლა ორმოცამდი შვილი დაიარება და სწავლობსო. ᲐᲛᲐᲡ გარდა ი. პ. ᲚᲘ—ს განზრახვა აქვსო, რომ სოფ. ᲮᲐᲚᲮᲘᲜᲘ, ᲡᲐᲮᲝᲠᲘ-ᲮᲘᲓᲘᲡ თაგში ეაქვებისა და ქალებისათვის შკოლა გახსნასო.

* * *

ᲣᲤ. ᲙᲘᲒᲘ—ᲫᲔ ᲨᲝᲠᲐᲜᲘᲫᲓᲐᲛ გვწერს, რომ ჩვენი უეზდის გლეხები ზოგიერთი მემამულეებისაგან ძალიან შეეიწროებულნი და შეწუხებულნი არიანო ასე, რომ ᲑᲐᲢᲝᲜᲧᲝᲑᲘᲡ მოსპობა იმათ მაგდენათ არც კი უგრძნეიათო. ᲒᲐᲜᲡᲐᲙᲣᲗᲠᲘᲗᲘᲗ ორი დიდი ჩვენებური მემამულის — Ა. ᲖᲘᲡ და ᲩᲘᲡ ადგილებზე დასახლებული ᲧᲛᲔᲑᲘ ძალიან უკმაყოფილებას აცხადებენ თავის ᲑᲔᲓᲗᲔᲒᲝ. ᲐᲛᲘᲡ მიზეზი, როგორც კორრესპონდენტი იწერება, უფრო ᲮᲨᲘᲠᲐᲓ ის არის, რომ თვითონ მემამულები არ არიან აქ და იმითი მოურავები კი გლეხებს სრულებით არა ზოგავენო...

* * *

ᲨᲔᲪᲓᲝᲛᲘᲗ გვითქვამს ამას წინათ, რომ ᲔᲕᲘᲗᲝᲛᲪ ᲭᲣᲗᲐᲘᲡᲨᲘ ᲚᲝᲢᲝᲡ თამაში იყოს გაცხარებული. ᲚᲝᲢᲝᲡ თამაშის მაგიერად, ᲚᲐᲢᲐᲠᲘᲘᲡ თამაში უნდა გვენთქვა. მართლაც, ჩვენი კორრესპონდენტი — უფ. ᲐᲢᲝᲪᲔᲚᲘ ᲔᲜᲐ ᲬᲧᲚᲘᲐᲜᲐᲓ გვწერს ამ ᲚᲝᲢᲝᲡ თამაშობაზე, რომელიც თითქმის ᲧᲝᲕᲔᲚ ᲥᲐᲚᲘ არის თურმე ᲭᲣᲗᲐᲘᲡᲨᲘ. ᲒᲐᲜᲡᲐᲙᲣᲗᲠᲘᲗᲘᲗ ქალები და ახალგაზდა მწერლები იჩენენ თურმე ამ ᲮᲔᲚᲝᲑᲐᲨᲘ თავს: ზოგი საათს აგდებს ᲚᲐᲢᲐᲠᲘᲘᲨᲘ, ზოგი ᲩᲮᲐᲡ, ზოგი ქამარს, ზოგი კაბას, ᲑᲔᲭᲔᲓᲡ და სხვ. და ᲮᲣᲗᲔᲥᲕᲔᲡ მანეთად საქონელში ᲮᲐᲜᲓᲘᲡᲗᲐᲜ ორასამ თუმანსაც იგებენო.

ᲔᲠᲗᲘ ᲚᲐᲢᲐᲠᲘᲘᲡ სიის ფურცელზე კორრესპონდენტს შემდეგი სიტყვები ამოუკითხავს: ᲚᲐᲢᲐᲠᲘᲔᲘᲐ, რომელიც შესდგების ერთის დაბალ-ტანოვანის ქალის კაბიდგან, ითამაშების დროების გასატარებელად, სადაც იქნებიან ახალგაზდა ქალები და მუზიკა. ᲨᲐᲡ ᲑᲘᲚᲔᲗᲘᲡᲐ არის მანეთი. ᲮᲝᲨᲘᲐᲙᲐ გთხოვეთ ᲧᲕᲔᲚᲐᲡ განურჩეველად, რათა მობრძანდეთ და ისიამოვნოთ.“

ᲖᲝᲒᲘᲔᲠᲗ სიებზედ ძალიან ახირებული ხელის მოწერაა თურმე; მაგ. ერთს სიაზე ᲬᲔᲠᲐ: „ᲨᲐᲒ თეალებიანის ᲑᲔᲓᲖᲔᲓ,“ მეორე ციფრთან: „ᲡᲝᲩᲘᲐᲙᲘᲡ ᲑᲔᲓᲖᲔᲓ,“ მესამესთან: „ᲡᲐᲧᲕᲐᲠᲚᲘᲡ ᲑᲔᲓᲖᲔᲓ,“ მეოთხესთან: „Ძ.....Ს ᲑᲔᲓᲖᲔᲓ,“ მეხუთესთან: „ᲛᲣᲠᲐ ᲫᲐᲚᲚᲘᲡ ᲑᲔᲓ-ᲖᲔᲓ“ და სხვ. და სხვ.

ᲐᲘ, ᲐᲛᲜᲐᲘᲠᲐᲓ ᲔᲐᲢᲐᲠᲔᲑᲗ ᲐᲥ ᲓᲠᲝᲘᲡᲐᲝ, გვწერენ.

* * *

ᲭᲣᲗᲐᲘᲡᲘᲓᲐᲛ მოგვიეიდა ამᲑᲐᲕᲘ, რომ წასულ კვირას იქ კონცერტი ყოფილა, რომელშიაც, სხვათა შორის გიმნაზიელების ᲮᲝᲠᲘᲡᲐᲪ მიუღია მონაწილეობა. ᲙᲝᲜᲪᲔᲠᲢᲘᲡ

შემოსავალი გიმნაზიელებისათვის მუზიკალური ინსტრუმენტების საყიდლად არის დანიშნულიო. როგორც გავიგონეთ, რამდენსამე ამისთანა კონცერტის გამართვას კიდევ აპირებენ და შემოსავალი იქაური ღარიბი გიმნაზიელების სასარგებლოთ უნდა მოხმარონო. კარგი და მოსაწონი აზრია..

„დროების“ კორრესპონდენსია

ბორი, 12 დეკემბერს.

რაც 1854 წელს ბორიდამ უკანასკნელი პოლკი გაეიდა, მას დღეს აქეთ უკან და უკან მიდიოდა ბორის მცხოვრებლების მდგომარეობა. შესწყდა ხალხის მოძრაობა და დაეცა საშინლად ვაჭრობა. ბომეტებული ნაწილი ვაჭრებისა სხვა და სხვა მხარეებში გაიფანტნენ საჯაჭროთ. Oითქმის ყველგან შავი ზღვის კიდეებზედ შეხვდებით დღესაც გორელს ვაჭრებს: ნოეოროსიისკში თავი და თავი ვაჭრები თითქმის სულ გორელები არიან; იქიდამ გამოყოლება: სოხუმში, ფოთში, ქუთაისში, Oზურგეთში, ქაეკავში, ბროზნოში და სხვა და სხვა ალაგებში. ქუთაისში ხომ თითქმის ნახევარი გორელები არიან.

ამ ნაირათ როგორც ხალხით ეგრეთვე ვაჭრობით გაღატაკებული ბორის ქალაქი წარმოუდგენდა კაცს სამწუხარო სურათს. დანარჩენნი ბორში მცხოვრებლებიც ამნაირის უვაჭრობისაგან რომ ძლიერ შესწუხდნენ, დაუწყეს მთავრობას ხვეწნა და თხოვნა, რომ როგორმე ისევ პოლკი დაეყენებინათ ბორში; და რაც კი დასპირდებოდა ამ პოლკს: სადგომი, ან საბალახე და ან საბოსტნე, ყველას ამას ეს გორელები ჰპირდებოდნენ უფასოთ დათმობას. მას დღეს აქეთ დღემდისინა ყოველ-წლიე არ ეშვებოდნენ მთავრობას ამ ნაირის თხოვნით.

და აი ახლა კი დასდგა ეს მუდამ ამ გორელების საწადელი და სანატრელი დღე და ძლივს ეწიენენ ამ თავიანთს სურვილსა. მთავრობამ დაუყენა პოლკი, და გარდა ამისა, ორი ბატარეიაც. წარსულს ნოემბრის 8-ს შეეიდა ბორში ორი ბატალიონი, რომელიც მცხოვრებლებმა დიდის აღტაცებით მიიღეს, და დანარჩენიც ამ დეკემბრის 15-დინ უნდა მოეიდნენ. ახლა აიწია ისევ ფასმა მამულებზედ და ვაჭრობაც ძრიელდება თანდისთან(?). ამბობენ, რადგანაც ჯერ ჯერობით ყველა ეს ჯარები, ბორში ვერ დეტე

უცხო ქვეყნები

საფრანგეთი

ნაციონალურ კრებაში, ერთი დეპუტატის წინადადებით, მოლაპარაკება ყოფილა იმაზე, რომ საფრანგეთის სასოფლო შკოლების მასწავლებლებს ჯამაგირი მოუმატოთო და საზოგადოთ უნდა ეცადოთო, რომ მასწავლებლები ისეთს გაჭირვებულ და საბაგელ მდგომარეობაში არ იყვნენ, როგორც ეხლა არიანო. დეპუტატის აზრით, ამ თავითვე შეიძლებოდა კანონად დადება, რომ მოსწავლის მასწავლებელს, 300-400 ან 500 ფრანკის მაგიერად, წელიწადში 800—და 1000 ფრანკამდი ჰქონდეს ჯამაგირი; ამას გარდა პენსიის დაშსახურებისათვის 30 წლის მაგიერად 25 წელიწადი უნდა იმსახურონო. შინანსის მინისტრი წინააღმდეგი ყოფილა ამ კანონისა, ფულები არ არისო; მაგრამ ქრებამ კიდევ მეორეთ უნდა მოილაპარაკოს ამ საგანზე.

— ᲙᲐᲛᲘᲡᲘᲐᲛᲘ, რომელიც 1870 წლის 4 სექტემბრის მმართველობის მოქმედებათა განსახილველად არის დანიშნული და რომლის თავს-მჯდომარეთ პერროა, გამოსცა ახლახან კიდევ თავის შრომა, რომელშიაც ბარიბალდიზე პირ-და-პირ ამბობს, რომ ამის წინ-დაუხედავობით და დაუდეგნელობით ბევრი ზიანი მიეცა ომიანობის დროს საფრანგეთის ჯარსაო, იმას შეეძლო მანტეიფელის არმია ᲓᲘᲟᲝᲜᲘᲡ ხეობასთან შეეჭრერებია და განგებ, მოღალატეობით არ შეეჩერნა. მრთის სიტყვით, ბარიბალდის მოქმედებას ბაზენის მოღალატეობას ადარებს და ამბობს, რომ იმის სიძაბუნემ საფრანგეთს იმდენი ზიანი მიაყენაო, რამდენიც სედანში და მეცში მიადგაო.

რაღა თქმა უნდა, რომ ეს აზრი ყოველად უპატიოსნო და ტყუილია. ᲧᲕᲔᲚᲐ გამოცდილი და დახელოვნებული მხედრები ეხლა თანხმანი არიან იმ აზრზე, რომ ამ ომიანობის დროს, არცერთ ნაპოლეონის ღენერალს ისე მამაცურად, თავგანწირულობით და მხნედ არ უმოქმედნია როგორც ბარიბალდიმ, იმის შეილებმა, განსაკუთრებით რიჩჩიოტიმ და ᲛᲝᲒᲠᲔᲡᲘ არმიამ.

ᲒᲔᲠᲛᲐᲜᲘᲐ

პოლშელ დეპუტატებს ერთხელ კიდევ ჩამოუგდიათ სჯა ᲒᲔᲠᲛᲐᲜᲘᲡ რეიხსტახში იმ შეეწროებაზე, რომელიც პრუსიამ განსაკუთრებით ამ უკანასკნელ დროს პოლშელებს მიაყენა. დეპუტატები თხოულობენ, და ამ თხოვნას ᲑᲔᲠ სპუთებზე აფუძნებენ, რომ პრუსიის პოლშაში დედა-ენა, ე. ი. ოფიციალურად სახმარებელი, პოლშური ენა უნდა იყოსო და არა ᲒᲔᲠᲛᲐᲜᲘᲣᲚᲘᲐ.

ᲒᲔᲠᲛᲐᲜᲘᲘᲡ რეიხსტახს ამ საგანზე ჯერ არაფერი განჩინება არ დაუდეია.

— ᲑᲘᲡᲛᲐᲠᲙᲘᲡ ნემეცები დაეფთხო: ამ მოკლე ხანში იმას, რაღაც პარლამენტური უკმაყოფილების გამო, სამსახურიდამ გამოსელა უნდოდა, ეთქვა, რომ ეხლანდელს რეიხსტაღში ჩემი პოლიტიკის მომხრენი რიგიან უმრაველესობას არ შეადგენენო და ამას გარდა დავიღალე კიდეცო, და სამსახურის თავის დანებება განიზრახა. მაგრამ ᲒᲔᲠᲛᲐᲜᲘᲘᲡ ᲘᲛᲞᲔᲠᲐᲢᲝᲠᲛᲐ და იმის მემკვიდრემ სთხოვეს და თავის განზრახვისაგან ხელი აიღო.

— ᲐᲮᲠᲘᲜᲓᲔᲚᲘ ᲒᲔᲠᲛᲐᲜᲘᲘᲡ ელჩი საფრანგეთში—გრაფი ᲐᲠᲜᲘᲛᲘ, რომელიც ᲑᲘᲡᲛᲐᲠᲙᲘᲡ ამას წინათ დიპლომატიური სპუთების მითვისებისათვის, დაატუსაღა და სამართალში მისცა, გაუსამართლებიათ და სამი თვით საპყრობილეში ᲩᲐᲣᲛᲬᲧᲕᲔᲓᲔᲗᲐᲗ.

ᲘᲢᲐᲚᲘᲐ

ᲑᲐᲖᲔᲗᲔᲑᲨᲘ დაბეჭდილია ᲛᲐᲠᲘᲜᲐᲚᲔᲑᲘᲡᲐᲒᲐᲜ ერთს მეგობართან მიწერილი ᲑᲐᲠᲐᲗᲘ, რომელშიაც ამბობს, რომ „თუმცა ეიცი ᲘᲢᲐᲚᲘᲘᲡ პარლამენტიდამაც ისე გამომაგდეენ როგორც ᲛᲝᲠᲓᲝᲓᲐᲛᲘ, მაგრამ ᲑᲔ ᲩᲘᲛᲘᲡ დეპუტატის მოვალეობას მაინც ავასრულებო: გამოეცხადებენ პარლამენტში, ეიტყვი რაც სათქმელი მაქვს; ᲩᲘᲛᲘ აზრი, იმედის, უნაყოფოთ არ ჩაიკლის.“

საქართველოს ᲪᲮᲝᲠᲔᲑᲘᲡᲓᲐᲜ

სტატია VII

ᲓᲐᲘᲗ ᲡᲝᲡᲚᲐᲜᲘᲡ ᲛᲔᲤᲝᲑᲐ ᲥᲐᲠᲗᲚ-ᲥᲐᲮᲔᲗᲨᲘ.

1251 წელს ᲓᲐᲘᲗᲘ სოსლანი დაჯდა საქართველოში სამეფოს ტახტზე; მაგრამ 1259 წელს, ᲓᲐᲘᲗᲘ ᲜᲐᲠᲜᲘᲡ ᲘᲛᲔᲠᲔᲗᲘᲡ გამეფების შემდეგ, ის დარჩა მხოლოდ ᲥᲐᲠᲗᲚ-ᲥᲐᲮᲔᲗᲘᲡ მეფედ. ᲓᲐᲘᲗᲘ იყო ტანით სხვილი და ᲫᲚᲘᲔᲠᲘ ᲛᲔᲛᲐᲠᲘ, მაგრამ ძალიან მალე მორწყუნე.

ᲡᲐᲛᲔᲤᲝᲔᲑᲐᲛᲓᲔᲒ ამან ძალიან დიდი მწუხარება და ᲑᲔᲓᲘᲡ ᲣᲧᲣᲠᲛᲧᲝᲤᲝᲑᲐ გამოსცადა, და თუმცა ᲑᲣᲜᲔᲑᲘᲗᲘ ᲜᲘᲭᲘ ᲙᲐᲠᲒᲘ ᲰᲥᲝᲜᲓᲐ, მაგრამ ᲑᲔᲓᲘᲡᲒᲐᲜ ᲡᲐᲡᲘᲐᲪᲘᲚᲘᲗ ᲐᲒᲔᲓᲒᲐᲗ ᲘᲛᲘᲡ ᲡᲠᲣᲚᲘᲐᲠᲘᲗ ᲗᲔᲗᲘᲝᲠ-ᲛᲝᲥᲛᲔᲓᲔᲑᲘᲡᲐ. ᲘᲡ იყო კაცი დაჩაგრული, მაგრამ რადგან ეაჟკაცობა, როგორც ყველა მაშინდელ ქართველს, ᲐᲗᲐᲪᲘ არ ᲙᲚᲔᲓᲐ, ᲐᲗᲐᲪᲘᲗᲘᲗ ᲛᲝᲜᲓᲝᲜᲝᲑᲘᲡ ᲜᲝᲜᲘᲜᲔᲑᲡᲐ და ᲧᲐᲤᲔᲑᲡ ის ᲫᲚᲘᲔᲠ ᲣᲧᲣᲐᲠᲓᲐᲗ. 1253 წელს ᲑᲐᲗᲝᲛ ᲧᲐᲤᲔᲑᲘ ის თავისთან ᲠᲣᲡᲔᲗᲨᲘ დაიბარა და ფრიად დიდის პატიეის-ცემით მოეპყრა. მონგოლეების კანონისამებრ ქალდეის აღება არაეის შეეძლო თეითონ ᲧᲐᲤᲔᲑᲘᲡ და ამის ნათესავებს გარეა; მაგრამ ᲑᲐᲗᲝᲛ ისრე შეიყეარა ᲓᲐᲘᲗᲘ, რომ თავის ნათესაეებში შერაცხა და მისცა სუქური საჩრდილობელი.

ᲐᲛᲐᲕᲔ წელს მოხდა საᲔᲚᲩᲘᲤᲝᲗ რჩეეა და აქ გადასწყეიტეს, რომ სამეფო თათბირში მეფე ᲓᲐᲘᲗᲘᲡᲐᲒᲐ ყოველთეის მონაწილეობა მიეღო და თათბირში მესამე ადგილის დამდგარიყო: „რამეთუ ესე იყო წესი თათრთა, რომელ ᲧᲐᲤᲔᲑᲘᲡ წინ ე�r-ᲘᲜ ᲓᲐᲯᲓᲔᲑᲝᲓᲔᲗ არცა პურისა ᲭᲐᲛᲘᲡᲐ შინა (384 გვ. „ᲛᲐᲠᲗᲚᲘᲡ ᲪᲮᲝᲠᲔᲑᲘᲡ.“)

ᲓᲐᲘᲗᲘᲡ რომ რუსეთში ᲑᲐᲗᲝᲛ ᲧᲐᲤᲔᲑᲗᲐᲜ წაეიდა, მაშინ თეისი სამეფო ᲭᲘᲥᲣᲠᲘᲡᲐ და თავის ᲪᲝᲚᲡ ᲯᲩᲘᲗᲐ ᲑᲐᲗᲣᲜᲘᲡ ᲩᲐᲐᲠᲐ. ᲭᲘᲥᲣᲠᲘ იყო ᲔᲠᲗᲘ ᲣᲗᲔᲗᲘᲡᲛᲘᲗ ᲯᲣᲜᲘᲔᲠᲘ კაცი, მაგრამ ᲓᲐᲘᲗᲘᲗᲐ ᲔᲠᲗᲒᲣᲚᲔᲑᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ისრე აღამაღლა, რომ თავისი მეფობა და მეᲭᲣᲠᲭᲚᲔᲑᲐ ᲣᲗᲮᲣᲪᲔᲡᲐᲓᲐ იმას მისცა. ᲓᲐᲘᲗᲘᲡ ᲛᲝᲡᲘᲡᲐᲛᲔᲓ ის ისრე განაგებდა და მოეᲠᲐᲯᲝᲛᲓᲐ, რომ „ᲭᲐᲛᲘᲡ ᲨᲘᲜᲐ ᲐᲛᲘᲡᲘᲡ ᲡᲠᲣᲚᲘᲐᲠᲘᲗ სამეფოსა შინა მპარავი და ᲐᲔᲐᲠᲐᲙᲘ არა იᲜᲝᲛᲔᲑᲝᲓᲐ, და თუ სადა გამარნდის, ᲫᲚᲘᲡᲐ ᲰᲐᲛᲝᲰᲙᲘᲓᲔᲜᲔ;“ სხეა სასჯელი იმან არ იᲪᲝᲓᲐ ᲥᲣᲠᲓᲔᲑᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ (384 გვ.); მაგრამ ამის სამსახური მარტო ამაში არ დგომარეობს. ᲯᲩᲐᲚᲐᲚ-ᲓᲔᲜᲘᲡᲐ 1231 წელს ᲝᲗᲔᲠᲘᲡᲘᲡ სრულიად გაეიერანა, მაგრამ ამან თავის მხნეობით ისეე მოაᲬᲘᲜᲐ და გამᲔᲬᲔᲜᲘᲠᲐ. ᲑᲐᲠᲓᲐ ამისა მეფის ᲠᲣᲡᲔᲗᲘᲗᲝᲛᲐᲜ მოსელამდე იმან მᲬᲔᲜᲔᲘᲠᲐᲓ შეეკეთა ᲔᲚᲔᲗᲐᲠᲨᲘ ᲘᲡᲐᲜᲘᲡ სასახლე.

„ᲛᲐᲠᲗᲚᲘᲡ ᲪᲮᲝᲠᲔᲑᲘᲓᲒᲐᲜ“ ᲩᲐᲜᲡ, რომ ეს კაცი ძლიერ ᲭᲣᲠᲯᲘᲡ და სამეფო ნიᲭᲘᲗ მეᲭᲝᲜᲔ იყო. რადგან სამეფოს ძლიერება ხალხის კეთილად ყოფა-ცხოერებაზეა დამოკიდებული, ამისთეის ყველას შეᲫᲚᲔᲑᲐᲗᲘ ᲐᲓᲔᲚᲘᲔᲓ და ᲐᲛᲮᲔᲒᲔᲑᲓᲔ ᲛᲝᲠᲛᲝᲡᲘᲡ მოყეარეობას. როგორც ეტყობა, ეს და ᲪᲝᲢᲜᲔᲗ ᲓᲐᲓᲘᲐᲜᲘ, რომელიც ᲘᲛᲔᲠᲔᲗᲘᲡ პირეელი ნახᲩᲐᲠ-ეᲗᲜᲘᲠᲘ იყო, ერთმანეთს ეᲯᲘᲑᲔᲠᲔᲑᲝᲓᲜᲔᲜ სამეფო საქმეების კეთილად მმართე�. ᲘᲡ იქიდანაა სᲰᲜᲘ, რომ ამაეე დროს ᲓᲐᲯᲘᲐᲜᲗᲐᲪ მეგრელეᲑᲨᲘ ქეᲧᲠᲓᲑᲐ მოსᲪᲐ. როგორც ეს ᲪᲝᲢᲜᲔᲗ ᲓᲐᲯᲘᲐᲜᲘᲡ სᲪᲔᲚᲔᲑᲓᲐ ᲘᲛᲔᲠᲔᲗᲘᲡ მეფის უფლების განძლიერებას და მთაᲔᲠᲔᲑᲘᲡ შესუᲑᲢᲔᲑᲐᲡ, ისრე ეს ᲭᲘᲥᲣᲠᲘ ᲪᲔᲚᲔᲑᲓᲐ ᲧᲔᲚᲐ ᲗᲐᲠᲗᲚ-ᲥᲐᲮᲔᲗᲘᲡ "მთაᲔᲠᲔᲑᲘᲡ მეფისთეის დამორჩილეᲑᲐᲡ. მაგრამ მონგოლეᲑᲘᲡ მთავარმა ᲝᲠᲝᲠᲣᲛᲐ იფიᲠᲐ, რომ მეფე ᲐᲠᲐᲠ დაᲑᲠᲣᲜᲓᲔᲑᲐ ᲠᲣᲡᲔᲗᲘᲡᲓᲒᲐᲜᲐ, გᲐᲓᲒᲐ, ᲥᲐᲮᲘᲓᲒᲐᲜ ᲬᲐᲛᲘᲧᲕᲐᲜᲔᲑᲓᲐ და ᲨᲔᲘᲫᲚᲔᲑᲓᲐ ᲓᲐᲘᲠᲘᲪᲮᲔᲑᲓᲐ ᲛᲗᲘᲔᲚᲘ ᲥᲐᲮᲔᲗᲘ. ᲐᲛ ᲥᲐᲪᲘᲡ ᲐᲪᲐᲨᲔᲜᲐ ᲑᲐᲪᲐ ᲛᲮᲠᲘᲗ ᲥᲘᲜᲘ, რომელსაც ᲔᲑᲚᲐᲪ ᲗᲣᲠᲛᲘ ᲡᲐᲮᲔᲚᲐᲓ ᲝᲠᲝᲠᲣᲗᲐᲡᲘᲜᲘᲡ ᲣᲧᲠᲝᲓᲔᲑᲓᲐ; სᲘᲜᲒᲔᲚᲘᲗᲘᲗ (ᲬᲐᲕᲐᲗᲐᲡᲘᲡ ᲛᲐᲮᲠᲘᲗᲘᲗ) კი ᲛᲐᲠᲗᲣᲚᲔᲑᲘᲗ ᲓᲐᲡᲢᲝᲠᲗᲐ თავისი ᲫᲘᲗᲘ. ᲘᲡᲘᲜᲘ ᲘᲡᲮᲓᲔᲜᲔᲑᲘᲗ სოფ. ᲥᲐᲮᲨᲘ, რომელსაც ᲣᲬᲘᲜ „ᲝᲠᲝᲠᲐᲚᲐ“ ᲠᲥᲛᲔᲘᲠᲐ.

ᲛᲐᲒᲠᲐᲛ 1254 წელს ᲓᲐᲘᲗᲘᲗ ᲓᲐᲑᲠᲣᲜᲓᲔᲑᲐ და ᲝᲠᲝᲠᲣᲗᲘᲡ გᲐᲓᲒᲠᲘᲗ ᲫᲚᲘᲐᲜᲘ ᲬᲘᲜᲐᲨᲘ. ᲭᲘᲥᲣᲠᲘᲡ ᲠᲘᲠᲘᲗᲘᲗ ᲘᲡ დაიბარა და როცა უᲙᲔᲚᲔᲑᲘᲡ ᲭᲘᲠᲛᲐᲜᲡ ᲥᲔᲨᲘ მოეᲠᲔᲓᲐ, ᲛᲔᲣᲠᲔᲚᲘᲡᲗᲕᲘᲡ, ᲓᲐᲚᲐᲢᲝᲠᲗᲘᲗ ᲭᲘᲥᲣᲠᲘᲗ ᲘᲡ ᲛᲔᲠᲔᲣᲚᲘᲡᲗᲕᲘᲡ, და ᲔᲠᲗᲘ ᲓᲠᲔ მეფე მოᲧᲣᲧᲠᲐᲡ ᲛᲔᲠᲔᲣᲚᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲓᲐᲚᲐᲢᲝᲠᲗᲐ. ᲓᲔᲓᲐᲛᲔᲤᲚᲘᲡ ᲒᲐᲜᲬᲧᲠᲘᲗᲘᲗ ᲘᲡ ᲛᲝᲐᲪᲚᲐ და ᲗᲐᲕᲘᲡᲗᲘᲗ, ᲐᲜᲣ ᲠᲝᲒᲝᲠᲪ ᲛᲔᲠᲔᲣᲚᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲓᲐᲚᲐᲢᲝᲠᲗᲐ ᲛᲝᲠᲘᲡ ᲛᲮᲠᲘᲗ. ᲔᲠᲗᲘ ᲛᲮᲠᲘᲗ ᲧᲕᲔᲚᲐ ᲛᲝᲜ�გᲝᲚᲔᲑᲘ იყᲕᲔᲜᲔ, მეᲠᲘᲗᲘ ქართველები. ᲑᲐᲦᲓᲐᲓᲔᲚᲔᲑᲘ ᲨᲔᲘᲙᲔᲠᲗᲜᲔᲗ ᲥᲐᲚᲐᲥᲨᲘ, ᲠᲐ თეის განმᲔᲚᲚᲝᲑᲐᲨᲘ სᲒᲔᲚᲔᲑᲘ ᲐᲓᲒᲐᲛᲘᲓᲜᲔᲗ ᲥᲐᲚᲐᲥᲘᲡ ᲐᲚᲐᲠᲔᲚᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ. ᲑᲝᲚᲝᲡ, მაგრამ ᲐᲠᲐᲡ ᲐᲬᲧᲝᲜᲔᲑᲓᲐ. ᲛᲝᲜᲓᲝᲚᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲐᲠᲘᲡ ᲐᲡᲠᲗᲔᲠᲘ ᲬᲘᲜᲐᲐᲦᲓᲒᲝᲛᲐ. ᲛᲝᲜᲓᲝᲚᲘᲡᲗᲕᲘᲡ

კენ, უნდა პირველი გაიცნოს ქოპტიის პატრიარხი—მარ-იგნატი და დაუახლოვდეს მას. მეორეხილებიან აბისსიანელების ეკკლესიას: ცხოვრობენ მახლობლად იერუსალიმისა და კარგათ იცანან მართლ-მადიდებლობითი ეკკლესია. 1860 წ. რუსეთის არხიმანდრიტს პორფირის ჰქონდა მოლაპარაკება ქოპტის პატრიარხთან ჩვენს ეკკლესიასთან შეერთებაზედ აბისიონელების ერისა; მაგრამ, სამწუხაროდ, ეს არხიმანდრიტი გარდაიცვალა და საქმე შეუსრულებელი დარჩა.

იაკობიტებს, რომელნიც სირიაში, მესოპოტამიაში და ზოგნი ინგლისის ინდოეთში ცხოვრებენ, 1851—1853 წლებში, ჰქონდათ აგრეთვე მოლაპარაკება ჩვენს კოსტანტინოპოლის რუსეთის ელჩთან სარწმუნოების შეერთებაზედ; მაგრამ ომიანობამ (1853—1856 წელ.) ამ კეთილ საქმეს მოუღო ბოლო.*)

1829 წლის ომიანობის შემდეგ, ას სახლობამდინ ბერძენ-ნესტორიანები გადმოსახლდნენ გარეშემო ურუმის ქალაქიდგან და დასახლდნენ ერევნის მახლობლად სამს სოფელში: ქოილასარში, დუგუგუნში და ბოლში; ამ უკანასკნელ სოფელში ჩვენ ცხოვრობენ ოც სახლობამდინ, რომელნიც არიან გადმოსახლებულები აზიის ოსმალოდგან. შემდეგ მიიღეს მართლმადიდებლობითი სარწმუნოება და აქვთ ეკკლესია. იმ დროებშივე ერთმა ბერძნის არხიმანდრიტმა გადმოთარგმნა აისორული ენაზე რამდენიმე წიგნი სამღვთო წერილისა.

1863 წლამდი ანა იუხანა (ილინი) იყო მღვდლად დანიშნული, მაგრამ თვით არა მცოდნარე, მრეველსაცა ვერას ასწავლიდა. შემდეგ, თანახმად სოფ. ქოილასრულების თხოვნისა, სასულიერო მთავრობამ დაუნიშნა იმათ მღვდლად მ. დ. ბურგენიძე, რომელმანც თათრული ენა კარგათ იცოდა და ყოველს კეირას დღეს ქადაგებდა. ეს პატივცემული მღვდელი ძალე გადაეცა თფილისში. მის ადგილზედ მე განმაწესეს და ვემსახურე ხუთი წელიწადი.

ამა დროს განმავალობაში ვისწავლე აისორული (ხალდეული) წერა-კითხვა; მათს ენაზედ ვწერავდი, ენათლამდი და აღსარებას ვათქმევინებდი. მ. ბურგენიძისაგან გახსნილი სასოფლო შკოლა იყო და ჩემ დროშიაც ყმაწვილნი ჰსწავლობდნენ რუსულს და აისორულს ენასა; ჩემი აქ, ნახჩევანში, გადმოსვლის შემდეგ, ეს შკოლა, საუბედუროთ, დაიკეტა.

აქამდინ, და მე მგონი ეხლაცა, (რვა წელიწადია, საქართველოში არა ვყოფილვარ) შეგხვდებიან ყოველთვის სოფლებში ეს აისორები, რომელნიაც დაიქვთ პატარა სარდაფის ჯერები და ხატები, შედიან სახლებში და ლოცულობენ უცნობს ენაზედ, ჰყიდიან ჯერებსა და ხატებსა და იძახიან: „ბერძენ, ბერძენ.“ ჩვენ საქართველოს ხალხსა ჰგონიათ, თუ ბერძნები არიან. არა, ესენი არიან სპარსეთის და ოსმალოს აისორები და სომხები. პირველნი არიან მცბიერი, გაუმაძღარი, ცრუ-მოლაპარაკენი და სხვა მრავალი ბიწიერება ჰსჭერთ. უკანასკნელნი კიდევ პირველებზედ უარესნი. აი სომხებზედ რას იტყვის წმ. ვასილის დასფლაევებზედ წმ. გრიგოლი ღვთის-მეტყველი თვეის შესანიშნავ ქადაგებაში. შემთხვევა ეს იყო: როდესაც წმ. ვასილი ჰსწავლობდა ათინის შკოლაში, მაშინ ძალიან დაუახლოვდა წმ. გრიგოლსა. სომეხთა, რომელნიც ამავე შკოლაში ჰსწავლობდნენ, შეშუოოდან რა ვასილის ჰსწავლითი დიდება და აღმატებული ნიჭი, შეკრეს ბოროტ-განზრახვა, რომ იგი დაემდაბლებინათ და მოეკლოთ საზოგადო პატივსა. წმ. გრიგოლიმ შეიტყო რა ეს შეთქმულობა სომეხთა, დაარღვია; ის ამბობს თვეის სიტყვაში: „სომეხნი არიან მზაკვარნი, დაფარულნი, მუხთალნი და გაუტანელნი.“

პატივის-ცემისა და დახმარების ღირსია ეს ერთ დროს დიდებულის და თვეისუფალის ხალხის ნაშთი. ეხლა ისინი უმეცრებაში და მონებაში არიან ჩავარდნილნი და როგორც სპერძენეთის ძველი მწერალი ამბობს:

„ნახეკარს პატივსა და დიდებას ართმევეს ზეესი იმ კაცს, რომელიც მონებაში ჩავარდნილა.“

მაგრამ მით უფრო შესაბრალისნი არიან.

მღვდელი Иოსებ Ელიევი.

ნახიჩევანი, 1874, ნოემბერი.

1852—1853 წ. როდესაც ეს მოლაპარაკება ჰქონდათ, მაშინდელმა საელჩო ეკკლესიის წინამძღვარმა არხიმანდრიტმა სიფონიამ გადმოთარგმა იაკობითს და აისორ-ნესტორიანთ ლიტურღია რუსულად, რომელიც ეხლა მე მაქვს.

ნარევი

Арабетში ქამი (ჭირი) გაჩენილა და ამის გამო ჩვენმა მთავრობამ რუსეთის მაჰმადიანებს ქაბაში სალოცავად წასელა ხმელეთით აღუკრძალა.

* * *

მექსიკის რესპუბლიკის კონგრესს (პარლამენტს) გარდაწყვეტია, რომ დღეის შემდეგ სამღვდელო პირების დასაჩუქრება ორდენებითა სამუდამოთ მოისპოსო. სულის კაცები არიან, საქაოს უნდა მოელოდნენ დასაჩუქრებასაო....

* * *

ქამპანია შემდგარა ერთი ოდესსაში, რომელსაც ისეთი დიდი სახლის აშენება განუზრახავს, სადაც 100 სადგომი იქნება და ამ სადგომებში მხოლოთ ღარიბ მუშა-ხალხს დაიყენებენ ძალიან იაფ ქირით. ამ კამპანიის პროექტი მმართველობასთან არის წარდგენილი დასამტკიცებელად.

* * *

Иაპონიის წახედვით ჩინელებიც აპირებენ ევროპიული განათლების შეთვისებას: ამ ჟამად ლონდონში ერთი ჩინელი თავადი ჩამოსულა, რომელიც ჩინეთის იმპერატორისაგან არის გამოგზავნილი სასწავლებლების დასახედავად; განზრახვა აქვთ, რომ ინგლისში რამდენიმე ახალგაზდა ჩინელი გამოგზავნოთ უმაღლესი სწავლის მისაღებად.

* * *

ქუდიანები, მკითხველები და მარჩიელები მარტო Иმერეთში კი არ არიან: პეტერბურღის პოლიციამ, როგორც ერთს რუსულ გაზეთში სწერენ, ყურადღება მიაქცია იმ გარემოებასაო, რომ ამ უკანასკნელ დროს ჩვენს ქალაქში ერთობ გამრავლდნენ ხალხის მატყუარა მკითხაველები და გადაწყვეტეთ, რომ ვისაც კი ამგვარ ოსტატს ჩაიდებს ხელში, ქალაქიდამ გაგდებსო. ამბობენ, მკითხაველი შეშინებულან და თვეანთი კანტორები დაუკეტიათ....

* * *

Аმერიკის კონგრესსის გადაწყვეტილებით, ამერიკელ ელჩს—მაზბორნს ოსკარ ლაფაიეტისთვის გარდაუცია პარიჟში ის საათი, რომელიც წასულ საუკუნის დამლეეს გამოჩენილმა Аმერიკის განმათავისუფლებელმა—Уაშინგტონმა თვეის დამხმარებელს ლაფაკეტს აჩუქა. ეს საათი დაკარგულიყო, ეხლა უნახავთ Аმერიკაში, კონგრესს უყიდნია და ლაფაიეტის შვილი-შვილისთვის დაუბრუნებია.

განცხადებანი

სომხური გაზეთი

„სოფლეთის ფუტკარი“

1875 წლის 1 იანვრიდამ იმავე რედაქციის ქვეშ და იმავე პროგრამმით გამოვა, როგორც ეხლა გამოდის. ბაზეთის ფორმატი და აგრეთვე ხელ-მოსაწერი ფასი (7 მანეთი გაზეთინი) ძველებური რჩება.

ხელის მოწერის მსურველს შეუძლია მიმართოს: 1) რედაქციაში მანქის ქუჩაზე, ტელეგრაფის სტანციასთან, 2) ენფიაჯიანცის და ამხ. სტამბაში, ბალაეინის პროსპექტზე, ექიმის როტინიანცის სახლებში და 3) ამბ. ენფიაჯიანცის მაღაზიაში, სასახლის ქუჩაზე, ღენ. არწრუნის სახლებში.

ქალაქის გარეშე მცხოვრებთა გაზეთი შემდეგი აღრესით უნდა დაიბარონ: Въ редакцію Армянской газеты—„Пчела Армеаніи, въ Тифлисѣ.

საიმპერატორო ალექსანდრის საექიმო საზოგადოება წელიწადში 24 პროტოკოლს სცემს და ორ ან სამ წიგნს—**საექიმო ქრონიკულს.**

ორივე გამოცემის ფასი წელიწადში გაგზავნით 5 მანეთია. ცალკე პროტოკოლების ფასი—2 მანეთია და ქრონიკულის წიგნების ფასი—1 მან. და 50 კაპ.

ხელის-მოწერა მიიღება: თფილისში, საზოგადოების სეკრეტართან, ბერენშტამის წიგნის მაღაზიაში, აგრეთვე პეტერბურღში: ნევის პროსპექტზე, ლემიდოვის სახლებში.

ეასაც წარსული წლების გამოცემათა დაბარება ჰსურს, სეკრეტარს უნდა მიმართოს.

საიმპერატორო მოსკოვის მუზიკალურ კონსერვატორიაში კურს-შესრულებული **არტისტა,** პროფესსორი ნ. რუბინშტეინის შაგირდი—ს. ი. შევალიე ამ მოკლე ხანში გამართავს **კონცერტს** ფორტეპიანოზე, რომელშიაც უფ. ი. ფ. ლოიკოც მიიღებს მონაწილეობას.

Дайбеґდა და გამოვიდა **მოძრავი ასოები.** სრული ანბანი, ზოგი ასოები განმეორებით ერთს ფურცელზედ არის დაბეґდილი. ყიდვა შეიძლება Тფილისში: „Дроеба“ კანტორაში, Иვანოვის ბიბლიოთეკაში, ექვთიმე ხელაძის სტამბაში, Вართანოვის მაღაზიაში. ქუთაისს, ლორთქიფანიძის ბიბლიოთეკაში, Оზურგეთში: ქაკაბა ზოგვაძის დუქანში. სხვა ქალაქებიდამ უნდა დაიბარონ შემდეგი ადრესით: Въ контору редакціи газеты „Дроэба.“

ფასი ერთი შაური.

КОММЕРЧЕСКОЕ СТРАХОВОЕ ОТЪ ОГНЯ ОБЩЕСТВО

ТФИЛИСИС АГЕНТИ

ცეცხლისაგან საზღვეველი კომერციული საზოგადოებისა

საზოგადოების გამგეობისაგან **ქავკასიის აქციათა მხრის მთავარ (ღენერალურ) აგენტად** დაინიშნა.

ვაუწყებ რა ამას იმ პირთა, რომელთაც ჰსურთ თვეანთი მოძრაი და უძრაი ქონება ზემო აღნიშნულს საზღვეველის საზოგადოებაში შეიტანონ, პატივი მაქვს განვაცხადო, რომ საზღვეველად შეტანა შეიძლება: 1) **აგენტსტვოს** ქანტორაში, სასახლის მაიდანზე, ს. ი. შაბუროვის სახლებში, 2) **მაიდანზე,** შადინოვის ჭარვასლაში და **კუქიაში** მიხაილოვსკის ჭუჩაზე,—ქალაქის სამკურნალოს პირდაპირ, ალიხანოვის სახლებში.

ღენერალური (მთავარი) აგენტი

ვ. ა. დუკელსკი

Գալու 1875 թվին

«ՄՇԱԿ»

Կը հրատարակվի նոյն

պրոգրամայով

Տարեկան գինը 5 ռուբլ

կէս տարվանը 3 ռ.

Բացի խմբագրութիւնից կարելի է գրվել և պ. Ծատուրեանցի խանութումն

Ստորագրացիք թող գիմեն այս հասցէով՝ ի Тифлисъ ի Редакцію газеты „Мшакъ.“

Дозволено цензурою. Тифлисъ, 20 Декабря 1874 г. *Типографія Меликова и К°.* ბამომცემელნი ს. მელიქიშვილი და ს. მესხი. რედაქტორი ს. მესხი.